

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

M a i s z á m u n k t a r t a l m á b ó l:

1. Zoványi Jenő Makkai László történetírói tévedéseiről.
2. Kereki Gábor: Ima.
3. Beszámoló a magyarkuti gyermeknyaralásról.
4. Kolozsvári unitárius középiskolások árkosai munkatáboráról.
5. Sütő Nagy László a dunapataji vallásvizsgáról.
6. Hírek.

Gyermeknyaraltatásunk résztvevői.

Makkai László torzképe Dávid Ferencről.

Bizonyára emlékeznek még olvasóink, hogy folyó évi márciusi számunkban felhívtuk főhatóságunk figyelmét arra a torzképre, amit Makkai László Dávid Ferencről és a XVI. század unitáriusairól festett a Kolozsvár város kiadásában megjelent „Kolozsvár, egy magyar város ezer esztendeje“ című s Kolozsvár magyar multját és műveltségét megmutatni óhajtó munkában. Áprilisi számunkban arról is hírt adtunk, hogy a Főtanács foglalkozott ezzel a kérdéssel s egyhangú tiltakozást jelentett be a hamis adatok és beállítás ellen. Időközben az Erdélyi Szemle áprilisi számának hasábjain Perédi György író szintén foglalkozott Makkai László fenti írásművével s hasonlóképpen elítélte Makkainak nem történelmi alapokból felépített s úgy Dávid Ferenc emlékét, mint a történelmi unitárius egyházat egyaránt bántó kifejezéseit és beállítását.

A kolozsvári „Ellenzék“ c. napilap június 19-iki számában „Történetírás és felekezeti elfogultság“ címmel csaknem egy egész oldalt kitevő cikkben Makkai László végre válaszolt — Perédi György cikkére. Őszintén szólva azt reméltük, hogy Makkai a szerintünk egyedül helyes utat választja s szépen megírja, hogy nem akarta ő bántani sem Dávid Ferencet, sem az unitáriusokat, sorait nem abban az értelemben írta, amelyben azt olvastuk, s hogy történelmi adatait innen meg innen véve, kissé talán elragadtatta magát. Ehelyett újabb vádakkal és hamis beállításának nem az elfogultlan történetíró jellemző tárgyilagos megokolásával, hanem ügyvédkedő vitatkozással áll elő. Válaszát Perédi György cikkére írja, de látszik válasza címéből s vitatkozása irányából is, hogy valójában a Főtanács tiltakozására válaszol. Éppen ezért mi a magunk részéről nem avatkozhattunk bele a vitába. Az Unitárius Értesítő Budapesten jelenik meg, nem Kolozsvárott, de még ha ott jelenne is meg, Makkai László cikkére a választ nem a mi aránylag kis példányszámban megjelenő lapjainkban kellett megadni, hanem ugyanott, ahol az megjelent, t. i. az Ellenzék hasábjain. Ki adhatta volna meg a választ? Esetleg Perédi György, akihez a cikk név szerint adressálva volt, főképpen azonban kolozsvári központunk megbízottja, hiszen — ismételjük — Makkai csak látszólag címezte Perédi Györgyhez választát, valójában a Főtanács határozata készítette írásra. Mind a mai napig sem az Ellenzékben, sem semmilyen unitárius folyóiratban unitárius részről választ nem olvashattunk. Nagy hibának tartjuk ezt a hiányt, mert a nagyközönség csak Makkai választát ismeri s minthogy mi arra nem válaszoltunk, joggal hiheti, hogy Makkainak volt igaza, nem nekünk.

Itt közöljük dr. Zoványi Jenő ny. egyetemi professzor úr, a magyar egyháztörténetírás kétségtelenül legkiválóbb szakembere sorait Makkainak Dávid Ferencről írott és fent ismertetett cikkeiről. Amennyire ürvendünk ennek, annyira sajnáljuk, hogy Kolozsvá-

rott, az Ellenzékben és unitárius író tollából a nagyközönség semmit sem olvashatott ezzel az ügygel kapcsolatban.

Hamis vádak Dávid ellen.

Amiket Makkai László részben eredeti helyén, részben védekezése folyamán írt Dávid elvei gyanánt, azokkal még szaporította a Blandrata által annakidejében ráfogottakat. Divattá lett mostanában kellő utánjárás nélkül és praecoccupatioval írni történelmet. Mint e gyarló korszak neveltje, Makkai sem vonhatta ki magát alóla és súlyos jellegű felekezeti rajongásában egy esomó olyan elvet halmoz a Dávid fejére, melyeket nem ő és ő nem hirdetett. Az olyan történelmi valótlanosságokról, hogy 1571-ben törvényesítették volna az unitárius vallás dogmáit, vagy hogy az unitáriusok magok dobták volna oda áldozatul Dávidot, vagy hogy Debrecen békéjét feldúlta volna Karácsony György, vagy hogy a református Kendi kancellár unitárius lett volna: nincs miért bővebben szólnunk. A kisebbszerű ellentéteket okozó hitelvekről, bármily rajongóknak és veszedelmeseknek tartsa őket az „absolut tájékozatlanság“, szintén felesleges ezúttal előadni a való tényállást. A történelmi igazság megköveteli azonban, hogy érdektelen oldalról világíttassék az meg a Dávidot illető állítások közül a fontosabbakat illetőleg.

Dávidnak igenis „nyugtalan“ volt a lelke, de nem abban az értelemben, amiben közönségesen szokták regisztrálni róla, hanem az igazság szakadatlan keresésében. Azt szeretik ugyanis hánytorgatni, hogy katolikusból lutheránussáig, lutheránusból a helvét irányig, helvét irányból antitrinitariussáig, antitrinitariusból anabaptistasáig jutott. Nem veszik azonban észre azt, hogy mindenikhez más és más hittétellel való beható foglalkozása segítette. Az elsőről talán nem is kell beszélni. A lutherismusból az úrvacsora tanának, a helvét irányból a szentháromság tanának, az antitrinitarismusból a keresztség tanának a részletes tanulmányozása vitte tovább, de korábbi eredményeit mindig megtartotta. Tehát tulajdonképpen csupán egyszer ment át a meggyőződése változáson mindegyikre nézve.

Antitrinitarismusában már volt fokozatosság. Az apostoli hitvallásban foglalt kettősség hitétől igenis eljutott a majdnem tiszta unitarismusig. Ennek a folyamatát sem kívánom ezúttal végigkísérni, de annyit mondhatok, hogy a fejlődésnek egészen a kifejtetig természetesen folyt a menete. Ez az ügy okozta vesztét és nem egyéb.

Mert hiszen a mostanában ellene kolportáltban protestáns volta kezdetétől fogva egy nyomon járt mindvégig. Ahány nyilatkozata van erről, az mind azt hangoztatta, hogy az újszövetség felette áll az ónak. Az ószövetséget Calvinusszal együtt túlbecsülő Melius ellen még polemizált is az újszövetség védelmében. Pokolynak erről szóló állítása hamis, amint meg is mondtam már egyszer. A mégis ahhoz való ragaszkó-

dás tehát az én állításomnak vagy nem ismerésére, vagy semmibe vételére mutat. Ez utóbbi már egyenesen a legteljesebb rosszhiszeműséget bizonyítaná. Vagy tessék idézni Dávidnak zsidóskodó szellemű nyilatkozatát, vagy tessék hallgatni az efféle valótlanosságokkal!

Amiket Blandrata összehazudott, azok nem a Dávid szellemének termékei. Ő maga tiltakozott ellenök, még mikor módjában volt. Csakhogy úgy látszik, hogy Révész követve, a Krisztus nem imádásából vonja le Makkai a zsidóskodás elvét, ám ezzel ő önmagát cáfolja meg, mert a mai unitáriusokat salválja a zsidóskodás alól. Egy másik kifejezéséből viszont az következtethető, hogy anabaptismusából származtatja, vagy éppen azzal azonosítja a zsidóskodást. Végképpen nem lévén semmi logikai összefüggés a két elv között, ez már a theológiában is, a történelemben is, teljes tudatlanságra vallana. Hát még mikor azzal a valótlanossággal pótolja, hogy „zsidózásnak“ nevezték az anabaptismust. Hiszen Angliában a Calvinusszal haladó puritánusok, csupán zsoltárokat éneklők közül kerültek ki a szombat ünneplői, nem pedig a baptisták közül.

És ezek szentháromsághívők voltak. Éppen úgy, mint Magyarországon, ahol a legorthodoxusabb theológusok beismerése szerint az ú. n. kálvinizmus mindig túlbecsülte az ószövetséget az újszövetség rovására. Úgyhogy nem habozom kinyilvánítani Meliusról, még ha bizonyítványt ad is neki az ellenkezőről a református konvent elnöki tanácsa, hogy sokkal inkább tőle indult ki az egész magyar szombatosság, mint Dávidtól, mert ettől magától ugyan sehogysem. És abszolút valótlanosság, hogy Dávid „az unitárius vallást elhagyva, zsidózó szekta megalapítója lett“. Az már aztán a Blandrata álnokságának volt a visszahatása, hogy a szombatosok többsége (de nem mindnyája) székelly daccal unitáriusok közül került ki. Ha „fel is borította valaki Erdély belső békéjét az anabaptismus és zsidóság egyengetésével“ — ami különben szintén csak kitalálás — abban Dávid és hívei semmiképpen nem hibásak, inkább az ellenfeleik.

Az is egy régi tévedés utánmondása, hogy János Zsigmond a Dávid „befolyása alá került“. Megvallom, kutatásaimat előzőleg kevésbé önállóan gondoltam János Zsigmondot, mint amilyennek találtam. Vallási dolgokban legalább, teljesen a maga lábán járt. Mielőtt állást foglalt volna, alapos meggyőződést szerzett s még miután antitrinitariussá lett, akkor sem mindig a papja és orvosa óhajta szerint cselekedett. De ha már szó lehet befolyásról, amint lehet is akárkinél, plane egy betegeskedő embernél, sajnos, sokkal több befolyást gyakorolt rá az orvosa, mint a papja. Az még ennek is ellene tudta fordítani.

Hadd szóljak még a Dávidot körülvevő „kalandorokról“ is! Hányatott életük volt bizony nekik, élőkön Blandratával. De elveikért voltak bolyongásra kényszerítve s a legtöbbről megállapítható, hogy értett is ahhoz, amihez hozzászólott. Erkölcsi tekintetben is jól megállták a sarat, s p. o. Palaeologusnak a vértanúsága bizonyosság amellet, hogy nem közönséges ember volt. Ha stréberkedésre használja fel a tehetségét és tudományát, még ha jóval csekélyebb lett volna is ez,

magas állásban végezhetné volna, nem a máglyán. Sommernek pedig a kinyomtatott munkái nyilván tanúsítják kiválóságát és azt, hogy sokkal inkább bevált volna a 20. századba, mint egy sereg mai theologus. A „kalandor“ szót tehát hátrányos értelemben csak vak elfogultság ruházhatja rájuk, akár a Szekfü katolikus elfogultságának, akár a református epigonjének a nótáját fújja valaki, annál is inkább, mivel az sem igaz, hogy bármelyikök anabaptismust hirdettek volna. Abban is látok egy kis ferdítést, ahogy majdnem vele egyetértőnek tünteti fel Gál Kelemen Makkai ezekre a szegény hazájok-vesztett emberekre vonatkozólag. És miért az a tévedés, amit Dávid és ezek hirdettek; miért nem az, amit ellenfeleik hirdettek? Beh rút az ilyen történetírás!

Egyben van igaza Makkainak. Abban, hogy ha megegyeznék a történeti valóval, amit írt, bármily érzékenyen érintsen is az akárkit, senkinek sem volna joga felháborodásra, még a magyar egységre való állítólagos törekvés mellett sem. Sajnos! jelenleg nem ez az eset.

ZOVÁNYI JENŐ.

Ima.

Érezzük Atyánk, hogy valahonnan magadhoz hívsz minket, kétségek között élő s abban elfáradt gyermekeidet. Lelkünk mélyéről érzés, vágy és gondolat kél útra, hogy találkozzék a Mindenható jóságával. Ezett, szomorú, aggódó emberi lélek gondolatai ezek, lelkünk őszinte vallomásai, mik szavakká talán sohasem lesznek. De erőtlén minden emberi szó a legőszintébb, legmélyebb gondolatok számára és elég nekünk hitünk ama biztatása, hogy gyöngé, remegő lelkünket így is megérti, s megérintve azt, megnyugtatja a Te lelked végtelen nyugalma.

Nehéz az út, mit lelkünk megjárta. Igen sok volt a próba. Sokszor fáradt el a lélek s lankadozott a hit. Könnyünk sem mindig van s éget a néma fájdalom. Közeledbe vágyunk, vallani mélységes őszinteséggel. A lelkek titkos idején egy pillanatra megnyílik bennsők, mint ki-mért idejű virágfakadás. Ilyenkor világosság árad, sok színűvé válik minden s egyetlen pillanatban könnyek és mosolyok születnek. Megnyílik a lélek, hogy magába zárja az Isten közelében való járás nagyszerű élményét. Így lesz boldoggá az ember s megpróbáltatások idején tisztult lélekkel kér Téged, a jó Atyát, hogy hallgassd meg gyermekednek, tiszta érzésekkel s őszinte szavakkal küldött imáját.

Adj lelki békességet összetört, rossz emlékek után. Csendes emelkedést a nemes szándékok magasságai felé. Áldj meg minden tiszta szándékot, megerősítve a Te szent akaratoddal. Tedd mindent felülmuló erővé bennünk Beléd vetett hitünket, bizonyosságul mindenek számára, hogy a Te közeledben járó ember, akkor is,

bizonyosságul mindenek számára, hogy a Te közeledben járó ember boldog még akkor is, ha ha nehéz az élet s nagy a teher. Aldj és őrizz meg minket, fordítsd felénk a Te orcádat és könnyörülj rajtunk, világosítsd meg a Te orcádat mirajtunk és adj békességet nekünk. Amen.

Kereki Gábor.

Barika és a lepke.

Gyönyörűen sütött a nap és Barika, a selyemszörű kis bárány, vidáman tépegette a füvet a réten. Kényesen lépegetett, mint az új ruhában sétáló gyerekek szoktak, mert tudta jól Barika, hogy nincs az egész vidéken olyan selyemszörű szép kis bárány, mint ő.

Hát amint erre-arra illegette magát a finom, puha pázsiton, egyszercsak egy odvas, öreg fűzfához ért s egy hang emigyen köszöntött reá:

— Jó reggelt adjon az Isten Barika!

Barika nézett jobbra, nézett balra, de sehol se látott senkit. Már éppen kezdett megijedni, mert nem volt ám valami bátor legény Barika, amint-hogy a kényeskedő gyerekek sem bátrak — amikor majdnem a lába mellől újra megszólalt egy hang:

— Hát nem látsz, Barika? Itt vagyok pedig az orrod előtt!

Barika lenézett a fübe s hát egy kis hernyót pillantott meg a fűszálak között. Barika megnyugodott, mert hát egy ilyen kicsi kis hernyótól még ő se ijedt meg bizony, de a megnyugvását mihamar harag váltotta fel, mert így szólt hozzá a hernyó:

— Olyan szép időnk van, Barika. Nem beszélgetnénk egy kicsit? Te olyan messzi vidéket bejársz nap-nap után, mondd el nekem, mit láttál a rét túlsó végén.

— Mit? — rázta haragosan a fejét Barika. — Hogy én egy ilyen csúf, kicsi hernyóval beszélgessek? No még csak ez kellene. Tudod te, hogy én vagyok a legszebb selyemszörű kis bárányka az egész vidéken? S olyan gyorsan tudok ugrani, szaladni, hogy a szél is alig ér a nyomomba! Hát csak nem töltöm időmet veled, aki csúf vagy és olyan lassan mászol, mint egy . . . mint egy igazi hernyó!

A kicsi hernyó nagyon elszomorodott, hogy így megpirongatták s csak annyit mondott:

— Nem leszek én sem mindig ilyen kicsi és csúf, megládd!

Barika azonban gúnyosan rázta meg nyakán a kék selyemszalagra kötött csengőt és aztán egyet ugrott, kettőt szökött — úgy ott hagyta a kicsi hernyót, hogy azt sem mondta: Bikkmack!

Teltek a napok s egyszer megint arra tévedt Barika legelészés közben az öreg fűzfa felé. Hát amint ott tépegeti, szegedi a friss zöld fűszálakat, egyszercsak egy pillangó röppen fel az orra előtt s apró köröket írva a levegőbe, körülröpdösi őt. Barika elbámulva nézett reá. Mert szép volt a pil-

langó, gyerekek, olyan szép, hogy Barikának még a szája is tátva maradt, amint reá báméskodott. Aranyosak voltak a szárnyai, s amint a nap fénye megcsillant rajtok, mintha ezernyi gyémánt szemecske szikrázott volna, úgy csillogott rajtok a himpor.

Amint Barika csak állt, állt mozdulatlanul, egyszercsak megszólalt a csodaszép lepke:

— Nem ismeresz meg, Barika? Én vagyok az a csúf, kicsi hernyó, akivel nem akartál szóba állani a minap.

— Az a csúf kicsi hernyó? Az lehetetlen — bégette Barika hihetetlenül.

— Bizony, én vagyok az! — felelte a lepke, s tegyük mindjárt hozzá gyerekek, hogy igazat mondott. Mert azok a csúf kicsi hernyók, ilyen szép pillangókká változnak át, mikor az idejük eljön. Gyűjtött valaki közületek selyemhernyót? Vagy ismertek valakit, aki selyemhernyó tenyésztéssel foglalkozik? Hát azoknál is így van, náluk megbizonyosodhattok róla, hogy igazat beszélt a csodaszép lepke.

Barika úgy megszegyelte magát, hogy a fejét lehorgasztva, azonnal elszaladt onnan s attól kezdve soha nem nézett le és nem gúnyolt ki senkit.

Ebből a kis történetből sokat tanulhattok, gyerekek. A sok közül két tanulságra azonban külön is felhívom a figyelmeteket.

Az egyik az, hogy sohase nézzetek le senkit, azért, mert kicsi, vagy gyenge, vagy csúfnak látszik előttetek. Jöhet idő, amikor szép lesz és nagy és erős és akkor hogy szégyelnétek majd magatokat.

A másik az, hogy lélekben ti is ilyen kicsi, gyöngye — s valljuk meg: rút — hernyócskák lehettek, amikor a vallás szent dolgaiban még járatlanok vagytok. Ti sem láttok még messzebbre ezen a téren, mint a hernyó a réten. Ám ha szorgalmasan tanuljátok az imádságokat, az énekeket s a többi gyönyörű szép dolgokat a hittan-órán — lelketek egyszerre csak szárnyra kap s olyan ragyogó pillangóvá válik, mint az a másik ott a réten.

Hát erre igyekezzetek, gyerekek!

Sz. I. S.

Megvételre keressük egyházi érdekből a következő két művet:

Jakab Elek:

DÁVID FERENC EMLÉKE és

Jakab Elek:

KOLOZSVÁR TÖRTÉNETE

Mindkét művet lehetőleg az oklevéltárakkal együtt. Szíves ajánlatokat — lehetőleg az ár megjelölésével — kér az

Unitárius Értesítő
szerkesztősége.

Magyarkuti gyermeknyaralattatásunk 1943-ban.

A budapesti unitárius egyházközség a mai nehéz viszonyok ellenére is megrendezte szokásos évi gyermeknyaralattatását Magyarkúton, a „Szentábrahámi Pihenőben“.

Ha valaha szükség volt arra, hogy Budapesten élő gyerekeink vidéken nyaraljanak, akkor most leginkább szükség volt, mert az amúgy is nehéz élelmiszer-beszerezés miatt ez évben még inkább rá voltak szorulva a jó levegőre és bőséges étkezésre, mint máskor.

Hála híveink mindig segítségre kész támogatásának és a táborvezetők fáradságot nem kímélő munkájának, segítségének — ha nehézségek árán is, de sikerült az étkezés kérdését úgy megoldani, hogy nyugodtan elmondhatjuk: az idén is sikerült gyermekeinket éppen olyan bőséges táplálkozásban részesíteni, mint az előző években.

Táborozásunk július 8-án vette kezdetét és július 28-án fejeződött be. Elmenetelünk előtt istentiszteleten vettünk részt Koháry-utcai templomunkban, ahol *Szent-Iványi Sándor* vezető lelkészünk kérte Isten áldását táborozásunkra s intette a gyermekeket Isten és ember-társaink iránti szeretetre. A MÁV előzékenysége külön vasúti kocsit és kedvezményes árú vasúti jegyet bocsátott rendelkezésünkre, úgy hogy a nehéz utazási körülmények ellenére is kényelmesen utaztunk és érkezünk meg magyarkúti táborhelyünkre. Az idén csak egy táborot tarthattunk, mert az élelmiszerek nehéz beszerzése és drágulása több tábor tartását lehetlenné tette. Így ebbe az egy táborba lányokat és fiúkat együttesen kellett elvinnünk. Elkülönítésük könnyedén oldódott meg, mert a fiúkat a főépület két szobájában és a lányokat a másik épület két szobájában helyeztük el. Összesen 25 gyermek vett részt az idei nyaraláson annak ellenére, hogy 40-et hívtunk táborba, de a többi érthetetlen okokból távol maradt. Nagyrésze, sajnos, minden bejelentés nélkül.

Szobák szerint a következőképpen helyeztük el a gyermekeket:

I. számú szoba: *Berde Ferenc, Kádár Ferenc, Kiss Gergely, Misley György, Molnár Miklós* és *Székely Kocsárd* Endre cserkészek. Őrsvezető és szobaparancsnok *Kádár Ferenc* volt.

II. számú szoba: *Anderson Kristóf, Kiss M. Sándor, Lóránt Sándor, Tarcsafalvy Attila* és *Varga József*. Szobaparancsnok *Lóránt Sándor*.

III. számú szoba: *Gácsér Gizella Margit, Gácsér Ilona Irma, Leitner Éva, Molcsányi Gabriella, Molcsányi Margit, Pálffi Erzsébet, Simándy Mária, Székely Éva, Tóth Erzsébet* és *Tóth*

Éva. Szobaparancsnok és felügyelő *Székely Éva* volt.

IV. számú szoba: *Kelemen Margit, Ötvös Ilonka* és *Tichy Zsuzsanna*. Szobaparancsnok és felügyelő *Sebestyén Istvánné*.

A tábor vezetésében a legnagyobb mértékben és egész idő alatt fáradhatatlanul tevékenykedett *Szent-Iványi Sándorné* tiszteletes asszony, kinek segítségére volt *Székely Éva* testvérünk, valamint rövidebb időre a nőszövetség részéről *dr. Molcsányi Gyuláné* és *Kaposi Mária*, kiket e helyről is illessen köszönet és hála a köznek szentelt nemes munkájukért és fáradságukért.

A táborozás alatt napirendünk a következő volt: fél 8-kor felkelés, mosdás és öltözködés. 8-kor ima és reggeli. Reggeli után 10-ig közmunka, szobák kitakarítása, ágyvetés, a beosztottak konyhán való segítkezése. 10 órakor tízórai, utána szabadfoglalkozás délig. 1 órakor ebéd. Ebéd után pihenés 4 óráig. 4-kor uzsonna. Uzsonna után énektanulás, elmélkedés, kirándulás stb. 7-kor vacsora, utána táncitanítás és játék. Fél 10-kor ima és lefekvés.

Táborozás alatt három alkalommal tartottunk nyilvános istentiszteletet, melyen a gyermekeken kívül szülők, rokonok, látogatók vettek részt szép számban. Július 18-án *Szent-Iványi Sándor* vezetőlelkész, 11-én és 25-én pedig *Szolga Ferenc* lelkész-táborvezető végeztek szolgálatot.

Táborunkat sokan látogatták szülők, rokonok, ismerősök és jóbarátok, kik közül ki kell emeljük *Takács Béla* vezérigazgató urat és *Kaposi Mária* úrleányt, kik többszöri látogatásuk alkalmával mindannyiszor szép ajándékokkal kedveskedtek a gyermekeknek. *Takács Béla* vezérigazgató, gyermekeink iránti szeretetének a nyaralás ideje alatti állandó bőkezű ajándékozásával olyan tanujelét adta, mit csupán e helyről meg sem köszönhetünk. Illesse őket hála és köszönet érte. Lelkészeink közül *Szent-Iványi Sándor* és *Kereki Gábor*, a cserkészcsapat részéről *ótordai Weress Ákos* és *Csucsai László* cserkészvezetők látogatták meg táborunkat több alkalommal.

A táborozás élményei közé tartoztak a kirándulások, a Dunában való fürdés és nem utolsósorban a 18-án, vasárnap délután tartott „színelőadás“, melyen csak a gyermekek szerepeltek általuk összeállított apróságokkal és melyet szülők, látogatók, ismerősök hallgattak végig.

A tábor egészségi állapota nagyon jó volt. Jókedv és vidámság, öröm és boldogság uralkodott a gondtalanul nyaraló és jó egészségnek örvendő apró gyermekek között, az erdővel övezett gyönyörű nyaralóban.

A nehéz körülmények között létrehozott, de sikeres táborozásért illesse hálánk és köszö-

netünk egyházközségünk Kebli Tanácsát, a nemesszívű adakozókat, kiknek adományait más helyen nyugtázzuk, és főképpen a Mindenható egy Istenünket, kinek segedelme nélkül hiába dolgoztunk és fáradoztunk volna.

vargyasi Szolga Ferenc
táborvezető.

Unitárius középiskolás lányok munkatábora Arkoson.

Az unitárius fiúk neveléséről két gimnáziumunk gondoskodik, de nincsen unitárius leányok számára középiskolánk. Ezért a középiskolát végezni akaró leányaink állami, vagy más felekezeti iskolába kénytelenek beiratkozni, ahol minden bizonnyal a lehető legjobb képzettséget szerezhetik meg, de az unitárius öntudatot, egyszerű szépségében egyedülálló vallásunk értékeinek megbecsülését csak a heti vallásórák keretein belül érhetik el. Köztudomású, hogy városainkban, híveink szétszórtsága következtében, az egyes vallástani csoportokban oly csekély a növendékek száma és ha ehhez még a tanítás összevont jellegét is számításba vesszük, a legjobb akarattal sem nevezhetjük az eredményt kielégítőnek.

Ez nem csak a fővárosi helyzetre jellemző, hanem az unitarizmus ősi városában, Kolozsváron is így van. Ezen a hiányon akart segíteni a kolozsvári unitárius középiskolás leányok vallásánára, Erdő János teológiai magántanár, midőn az elmúlt iskolai év elején létrehozta a kolozsvári unitárius középiskolás lányok munkaközösségét. Legfontosabb célja volt tömöríteni a különböző iskolákban tanuló leányainkat, öntudatos magyarokká és unitáriusokká nevelni őket, akik hitük alapján cselekvő és építő munka által megvalósítják vallásunk célkitűzéseit. Sok szép eredményük közül, melyeket a mai nehéz idők ellenére is megvalósítottak, az árkosi (Háromszék vm.) egyházközségben július 6—26 között rendezett munkatábor látszik a legkiemelkedőbbnek. Huszonnégy középiskolás leány (II.—VIII. osztályosak) vett részt, fizetve az elég tetemes utazási, valamint ellátási összeget. Táborukat a felekezeti iskolánk épületében ütötték fel és életüket teljesen táborszerűen rendezték be. Az árkosi hívek a politikai község vezetőivel együtt az országzászló előtt fogadták a tábort, melynek nevében Nemes Nagy Márta IV. éves kereskedelmi iskolai növendék válaszolt.

A tábor célja önkéntes segítségnyújtás volt, elsősorban harctéri szolgálatot teljesítő szegény magyar családoknál, illetve segítségre szoruló magyaroknak felekezeti különbség nélküli megsegítése. A falu lakossága a rossz időjárás következtében a mezei munkával nagyon megkészt, ezért legnagyobbbész a mezei mun-

kában (kapálás, gyomlálás, szénagyűjtés stb.), esős időben pedig a házi munkánál segítettek. Tizenhét munkanapon, 159 esetben segítettek arra rászoruló magyar családoknál. Nehéz volt városi leányoknak a mezei munkát megszokni. Reggel öt órakor már talpon volt a tábor, torna, tisztálkodás, istentisztelet, reggeli vezették be a napi teendőket és 7 órakor már a legnehezebb mezei munkába álltak. Déli 12—3-ig ebéd és pihenő volt s 3—7-ig újra munkában voltak. Este, vacsora után, szép népdalokat énekeltek, beszélgettek, mely alkalmakkor az egyházközség, a helyi nőszövetség vezetősége, valamint híveink közül állandóan sokan kapcsolódtak be a tábor életébe. Legnehezebb volt — ahogy a tábor résztvevői megjegyzik — visszautasítani a lépten-nyomon felkínált jó enni-valókat. A tábor szigorú parancsa volt ugyanis, hogy a résztvevők munkahelyükön csak vizet fogadhattak el. Pedig nagy volt a kísértés. A tábor konyhája azonban, a mai nehézségek mellett is, bőségesen kárpótolta ezt.

A szabad vasárnapokon az egyházközség kultúrházában ünnepélyeket rendeztek, meglátogatták a kálnoki és sepsikőröspataki egyházközségeket.

Az árkosi gazdák előbb kételkedve fogadták a városi lányokat, akik tanulékonyságukkal, segítő-vágyukkal és közvetlen modorukkal meghódították a falu lakosságát s végül is olyan szeretet vette körül a tábort, hogy a tagok gazdák közötti szétosztását csak igen nehezen sikerült lebonyolítani.

Bár nehéz volt a munka, mégis dalos ajakkal végezték. Elfelejtettek és elfelejtettek minden nehézséget s esténként a munkából hazatérő falusiakkal együtt-énekelve vonultak be a faluba. A falu és a város egymásra talált. Nem divatos falumunkát, nem tudományos kutatást, vagy üdülést kerestek ezek a lányok, de a mi egy Istenünk nevében segítettek testvéreiken. A szeretet sok megnyilvánulása, mellyel az árkosiak a kolozsvári leányokat elhálmozták, a búcsúünnepély minden mozzanata azt bizonyítja, hogy a kolozsvári unitárius középiskolás leányok — csendben — jó munkát végeztek.

A Református Élet június 24-i száma, mely olyan szépen emlékezik meg az árkosi táborról, „elfelejtette“ megemlíteni, hogy ezek a leányok unitáriusok voltak.

A kolozsvári és budapesti középiskolás leányok helyzete, ha nem is teljes egészében, mert hiszen a fővárosi adottságok még a kolozsváriaknál is nehezebbek, mégis igen sok azonos vonást mutat. Ez készítette a kolozsvári középiskolás leányok munkaközösségének vezetőségét arra, hogy a budapesti középiskolás leányokkal kapcsolatot keressen. Ennek létrehozása érdekében tervezik, hogy egynéhányan az ősz folyamán azzal a céllal keresnek meg min-

ket, hogy egy előadás keretében beszámoljanak a városi iskolás leányok munkájáról, különös tekintettel az árkosi táborozás eredményeire, s viszont szívesen látnák a budapesti leányokat is Kolozsváron.

A városi helyzet adottságai azonosak. S gondolkozásra készítet bennünket, hogy formát keressünk a fővárosi leányok munkaközösségének megszervezésére s esetleg a jövő nyáron a kolozsváriakkal együtt vegyünk részt az árkosihoz hasonló munkatáboron. Ezzel kettős célt látunk elérhetni: az egyik városi leányaink és a falu összekapcsolása, a székely föld és nép megismerése, a másik pedig a két város középiskolás leányainak összehozása. Az ilyen találkozások sok mindent pótolhatnának, amit szét-szórtságunk és vallásóráink kevés száma miatt, a legnagyobb igyekezet ellenére is csak hiányosan nyújthatunk. Örömmel köszöntjük Erdő János atyánkfia máris eredményes vállalkozását és atyafiságos szeretettel üdvözljük a kolozsvári unitárius középiskolás leányok munkaközösségét.

Kereki Gábor.

Látogatás Dunapatajon.

Abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy a Duna-Tiszamenti egyházkör nevelésügyi bizottsága vizsgabiztosnak küldött ki a dunapataji leányegyházközösségbe. A vallásvizsgákra való egyházi kiküldetés természetesen és régóta állandósult intézkedés s hogy én most mégis külön kiemelem ezt a megbízatásomat a szokásos keretből, ennek az az oka, hogy örvendetes tapasztalataimból egyházunk számára is hasznosítható érdekes tanulsságot vélek levonhatni. A vallásvizsgát a szokásos időben, módon és helyen tartottuk meg. Előbb istentiszteleten vettünk részt, amelyet Szolga Ferenc lelkész végzett, majd ugyancsak a templomban folytattuk a vizsgálatokat. A vizsgálatról egyházi hatóságunknak a kötelező jelentést megtettem. De azért itt is megjegyzem, hogy a legkisebb és a legnagyobb, konfirmációra készülő gyerekek megkapóan szép, kielégítő feleletei mellett nagyon meglepett, hogy néhány család elmulasztotta gyerekeit elküldeni erre a megkapóan szép ünnepre s hiányzásukat be sem jelentették. Ez éppen azért lepett meg, mert egyébként szülők és egyháztagok igen meleg érdeklődést tanúsítottak s ezért tünt fel különösen ebben a családi kis közösségben minden egyes tag hiánya. De nem erről akarok beszélni, ezt csak megemlítettem a távolmaradottak érdekében. Én inkább arról a nagyon jóleső és kellemes meglepetésről akarok beszámolni, amely az istentisztelet előtt és után ért a dunapatajiak részéről. Először is fel kell jegyeznem, hogy olyan közvetlen, szeretetteljes fogadtatásban részesültem, amilyenben régóta nem volt ré-

szem. Amilyen jól esett nekem a dunapatajiak közvetlen barátsága, úgy vettem észre, éppen olyan öröm volt a dunapatajiak részére, hogy az unitárius vallás szülőföldjéről, Erdélyből látogatott el valaki közéjük. Egész érdeklődésükkel és önként megnyilatkozott magatartásukkal csüngtek ezen a kapcsolaton s minden kérdésből, mozdulatukból, arcuk minden rezzenéséből láttam, hogy mennyire érdekli őket Erdély s benne elsők között éppen az unitáriusok dolgai. Történelmi és társadalmi kérdések váltogatták egymást s érdekes volt, hogy mennyire ismeretesek előttük az erdélyi és unitárius kérdések. És pompásan, igaz rokonérzéssel értették meg egymást. Ebben a megállapításomban az is önmagától benne foglaltatik, hogy a dunapatajiak tehát nemcsak hithű, de öntudatos és erős unitáriusok. Amit annál inkább jól esett látnom, mert hiszen ez a kicsi egyházközösség más felekezetek hatalmas egyházmegyéinek gócpontjába van beékelve. Mindezekből azt a meggyőződést vonhatjuk le, hogy erdélyi hitrokonainak s különösen egyházi vezetőinknek érdemes volna minél gyakrabban eljárniok Királyhágón inneni egyházközösségeinkbe, mert ezek a látogatások, amint azt Dunapatajon észleltem, igen jó hatással vannak itteni hitrokonainkra s nagy mértékben fokozza az öntudat és hithűség kialakulását, erősödését. Éppen e szorosabb kapcsolat felvételének és kiépítésének a gondolata vezet e kis ismertetésem megírásában, amit nem fejezhetek be anélkül, hogy e helyen is ne mondjak köszönetet a dunapataji egyházközösség minden egyes tagjának az ott eltöltött pár óráért s különösen dr. Kendecsy Pál egyházközösségi gondnoknak és nejeének, akik szívélyes vendéglátásukkal még fokozták dunapataji hittestvéreim iránt kialakult őszinte megbecsülésemet és rokonérzésemet. Sütő Nagy László.

Hirek.

RÁDIÓ KÖZVETÍTI istentiszteletünkei augusztus hó 22-én délelőtt negyed 12-kor. A szolgálatot Szent-Iványi Sándor vezetőlelkész végzi. Felhívjuk híveink figyelmét arra, hogy az istentisztelet ez alkalommal is a rendes időben, vagyis 9 órakor lesz és a közvetítést viaszlemezzel adja a rádió.

DUNAPATAJI ISTENTISZTELETEK. Augusztus hónapban Dunapatajon István király napján tartunk istentiszteletet a rendes időben. A szolgálatot Kereki Gábor székesfővárosi vallásitanító lelkész végzi.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS. Az Unitárius Értesítő előfizetési díját még számosan nem rendezték. Tekintettel arra, hogy lapunkat az előfizetési díjakból tartjuk fenn és a törvényes rendelkezéseknek eleget kell tennünk, arra kérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy amennyiben a lap előfizetési díjával hátralékban vannak, úgy azt rendezni szíveskedjenek.

Sepsiszentgyörgyi lelkészbeiktatás. Sepsiszentgyörgyi egyházközségünk lelkészi állása Kovács Lajos lelkész teológiai tanárrá történt megválasztása következtében megürült. Az egyházközség új lelkészévé Ürmössy Gyula lelkészt választotta, kinek ünnepélyes beiktatása augusztus 8-án volt. Beiktatott lelkésztársunkat ez alkalommal szeretettel köszöntjük s egyházunk érdekében kifejtendő munkájára, a maga és családja életére a mi egy Istenünk áldását kérjük.

Dr. Szent-Iványi Gábor felsőházi tag, háromszéki körü felügyelő gondnok atyánkfiát Háromszék vármegye főispánjává nevezték ki. Beiktatása folyó hó 14-én volt szép ünnepség keretében. A kiváló vezető férfiút kinevezése alkalmából atyafiságos szeretettel köszöntjük és munkásságára, valamint életére a mi egy Istenünk áldását kérjük.

Dr. Ferenczy Géza tb. gondnok kitüntetés. A kolozsvári egyetem az ügyvédi kamara felterjesztésére dr. Ferenczy Géza tb. főgondnokunkat, az Unitárius Irodalmi Társaság elnökét arany diplomával tüntette ki. Az arany diplomát megfelelő ünnepély keretében nyújtják át a kitüntetettnek. A szép kitüntetés alkalmából szeretettel köszöntjük és további munkájára, valamint egész életére a mi egy Istenünk áldását kérjük.

Dr. László Gyula régész atyánkfia Kolozsváron a Főtéren ásatásokat végeztet honfoglaláskori emlékeket keresve. Érdeklődéssel várjuk az eredményt.

Tudomásul lelkész afiaiak! A főhatóságilag elrendelt egyensapka elkészíttetése ügyében lelkész afiai közül többen fordultak felvilágosítás, illetve elintézés végett a budapesti egyházközség lelkészi hivatalához. Tekintettel arra, hogy ez a beszerzést késlelteti, arra kérjük lelkész afiait, hogy forduljanak közvetlenül postai úton a sapka készítőjéhez, kinek címe: Bakonyi Mihály sapka- és csákókészítő, egyenruházati cikkek kereskedése, Bpest, VIII., Üllői-út 16/b. T.: 145—122.

Gyermeknyaralásunk kiadásainak fedezésére újabban az alábbi szíves adományok folytak egyházközségünk pénztárába: dr. Surányi Ede 50 P, Schmidt Károly 20 P, Kalik István, Fekete István és Buzogány Anna 5—5 P. Összesen 85 P. Ezenkívül dr. Simándy Zsigmond 25 P-t fizetett felül a nyaralási költségekre. Természetbeni adományokat kaptunk az alábbi atyánkfiától: dr. Simándy Zsigmond barackot, vitéz Vadady Albertné 25 kg barackot és egyéb élelmiszert, Molnár Sándorné kenyeret, Hegedüs Gyuláné lekvárt, Menes-

Istentiszteleti sorrend szept. hónapban:

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	5	d. e. 9	Kelemen Imre
" "	12	" "	Szent-Iványi S.
" "	19	" "	Barabás István
" "	26	" "	Szent-Iványi S.
" "	26	d.e. 11	Barabás István Kereki Gábor
A Misszió Ház templomában (IX. Högyes E.-u. 3.)	5, 19, 12, 26,	d.e. 10 " "	Bencze Márton dr. Csiki Gábor
B) Vidék:			
Dunapataj Unit. templ.	12, 26,	d. e. 10 és d. u. 3	Szolga Ferenc Szolga Ferenc

Az aláhúzott napokon úrvacsora osztás.

dorfer mérnök tojást, Takács Béla baromfit, Braun László barackot, dr. Molcsányi Gyuláné rizst és egyéb élelmiszert, Mátéffy Zoltánné lisztet és Székely Kocsárdné 10 P értékű puddingport. A szíves adományokat hálásan köszönjük és az adakozókra a mi egy Istenünk áldását kérjük.

AZ UNITÁRIUS IRATMISSZIÓNÁL beszerezhetők bibliák, énekeskönyvek, unitárius hittani és történelmi tárgyú könyvek, valamint egyéb vallásos tárgyú kiadványok. Az Iratmisszió minden vasárnap délelőtt 10—11 óráig van nyitva (V., Koháry-u. 2 4. I. em. jobb lépcső).

A Lelkeszi Nyugdíjintézet javára július hónapban az alábbi szíves adományok folytak be: Ferencz Ignácné, Fekete István és Fejes József 5—5 P, Ujvári László 1.50 P, Weltin Józsefné 1 P, dr. Surányi Ede 15 P. Összesen 32 P 50 f. A mi egy Istenünk áldása legyen az adakozókon.

A Lelkeszi Könyvtár javára befolyt adományokat az alábbiakban nyugtázzuk: Gábor Antalné 5 P, Ranzenhoffer Henrik 30 P. Összesen 35 P. Fogadják a nemes adakozók köszönetünket és a mi egy Istenünk áldása legyen rajtuk.

A LAKCÍMVÁLTOZÁSOKAT, vagy a lap esetleges elmaradását kérjük szerkesztőségünk címére (Budapest, V., Koháry-u. 4.) levelezőlapon bejelenteni, hogy a kellő intézkedéseket megtehessek.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Szerkesztőség és kladóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 317-52

Csekk számlaszám: 30.400.

Felelős szerkesztő és kiadó:
Szent-Iványi Sándor

Előfizetési díj egy évre 5.—P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Megjelenik minden hó 15-én.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: